

A 1848/tillväxt

Käsittelijä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee

jäsen ehdotusta yhteispohjoismaisesta sähköisestä tunnistautumisjärjestelmästä (e-ID)**Ehdotus**

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne integroivat kansalliset sähköiset tunnistautumisjärjestelmänsä (e-ID) yhteensopiviksi tietoturvallisesti ja kustannustehokkaasti pääministereiden 2030-vision mukaisesti kansalaisten vapaan liikkumisen edistämiseksi ja raja-esteiden purkamiseksi.

Taustaa

Päätös perustuu Suomen valtuuskunnan Pohjoismaiden neuvostolle laatimaan ehdotukseen, joka esiteltiin Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan kokouksessa 27. lokakuuta 2020. Ehdotuksesta keskusteltiin edelleen valiokunnan kokouksessa 26. tammikuuta 2021 vuoropuhelussa ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Suomen valtuuskunnan ehdotuksen perusteluissa mainitaan, että monet Pohjoismaiden väliseen liikkuvuuteen liittyvät haasteet koskevat kirjautumis- ja tunnistautumisongelmia sähköisten palvelujen käytössä. Suomen valtuuskunta on erityisen huolestunut siitä, että kansallisten e-ID-järjestelmien kehittämisessä on jätetty huomiomatta rajojen yli toimivan järjestelmän tuoma pohjoismainen hyöty. Asialla on ehdotuksen mukaan kiire, koska yksittäiset maat ovat uudistamassa järjestelmänsä tavalla, joka ei helpota maiden järjestelmien integraatiota.

Nykyinen pohjoismainen digitalisaatioyhteistyö perustuu Baltian maiden ja Pohjoismaiden ministerien julkilausumaan vuodelta 2017. Julkilausumasta käy muun muassa ilmi, että ministereiden pyrkimyksenä on mahdollistaa yksilöllisten henkilötunnusten käyttäminen yli maiden rajojen sekä luoda puitteet kansallisten infrastruktuurien väliselle yhteistyölle sähköisessä tunnistamisessa (e-ID) EU:n e-IDAS-asetuksen mukaisesti. Julkilausuman seurantaan varten perustettiin erityinen ministerineuvosto (MR-DIGITAL) vuosiksi 2017–2020, ja sille laadittiin työohjelma. Työohjelma sisältää Pohjoismaiden ja Baltian maiden e-ID-yhteistyön (NOBID), jota johtaa Norjan digitalisaatiovirasto.

Asiantuntijajohtaja Tor Alvik Norjan digitalisaatiovirastosta, joka johtaa Pohjoismaiden ministerineuvoston e-ID-hanketta, kertoi maiden järjestelmien yhdistämisen edistymisestä valiokunnan kokouksessa 26. tammikuuta 2021. Hänen mukaansa kyseessä on yksinkertainen konsepti, mutta kansallisten järjestelmien hyödyntämiseen muissa Pohjoismaissa ja Baltian maissa liittyy kuitenkin teknisiä ja juridisia haasteita. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa tekninen infrastruktuuri on valmistumassa, mutta Suomi ja Islanti eivät ole vielä yhtä pitkällä. Järjestelmää voidaan käyttää sekä julkisissa että yksityisissä palveluissa, ja se alkaa toimia kolmen ensiksi mainitun maan kesken tänä vuonna, mikäli kaikki etenee suunnitelmien mukaan.

Norjan Nordean digipalveluiden päällikkö Trond Inge Østbye kertoi kokouksessa, kuinka e-ID:n vastavuoroinen hyväksyminen helpottaa sekä ihmisten että yritysten toimintaa Pohjoismaiden välillä. Arki helpottuu ja syntyy uusia markkinamahdollisuuksia. Järjestelmä tukee myös yhteis pohjoismaista P27-maksualustaa.

Suomen Digi- ja väestötietoviraston edustaja Riitta Partala kertoi, että Suomi on suunnitelman mukaan valmis liittymään järjestelmään vuonna 2023, mutta tekninen ratkaisu saattaa valmistua jo aiemmin. Työ sisältyy hallitusohjelmaan. Palveluihin pääsyn yhdenvertaisuutta koskeva periaate on tärkeä järjestelmän käyttöönotossa Suomessa. Järjestelmän kehittämisessä pyritään ratkaisuun, jota Suomen kansalaiset voivat käyttää kaikkialla EU:ssa.

Valiokunnan tammikuun kokouksessa käymässä keskustelussa kävi myös ilmi, että uusi järjestelmä voi lisäksi helpottaa rajat ylittävää tutkimusta, kun tutkijat pääsevät tarkastelemaan suurempaa ihmismäärää koskevia tietoja. Nuorten Pohjoismaiden neuvoston edustaja huomautti, että Pohjoismaiden nuorille on erittäin tärkeää pystyä avaamaan pankkitili toiseen Pohjoismaahan muuttaessaan.

Pohjoismaiden neuvosto on aiemmin tehnyt aloitteen yhteisestä sähköisen tunnistautumisen ratkaisusta, ja se hyväksyi vuonna 2017 suosituksen siitä, ”että Pohjoismaissa otetaan käyttöön vastavuoroinen sähköinen tunnistautuminen”.

Valiokunnan näkemykset

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta on yhtä mieltä Suomen valtuuskunnan kanssa siitä, että kansallisten e-ID-järjestelmien kehittämisessä on tärkeää ottaa huomioon rajat ylittävän järjestelmän tuoma pohjoismainen hyöty. Kun Pohjoismaissa otetaan käyttöön yhteensopivat järjestelmät, se on erittäin suuri askel kohti parempaa Pohjoismaiden välistä liikkuvuutta.

Valiokunta toteaa, että EU:n e-IDAS-asetus toimii maiden välisten ratkaisujen kehittämisen lähtökohtana. Pohjoismaiden oma e-ID-ratkaisu ei ole realistinen, vaan pohjoismaisen ratkaisun tulee perustua e-IDAS-asetukseen. Jos kaikki Pohjoismaat (ja Baltian maat) sopeuttavat oman maansa järjestelmiä EU-asetuksen mukaisesti, luodaan edellytykset pohjoismaisten järjestelmien yhteensopivuudelle.

Valiokunta panee merkille, että kyseessä on monimutkainen tekninen ja juridinen haaste ja että Pohjoismaiden ministerineuvosto on neljän vuoden ajan edistänyt

määrätietoisesti prosessia sekä Pohjoismaiden ja Baltian maiden välistä yhteistyötä. Valiokunta katsoo, että Pohjoismaiden ministerineuvostolla on edelleen tärkeä asema prosessin edistämiseksi siihen asti, kunnes kaikki Pohjoismaat ovat päässeet maaliin.

Valiokunta panee tyytyväisenä merkille, että Ruotsi, Norja ja Tanska ovat jo pitkällä kehitystyössä ja että näiden maiden järjestelmät voivat alkaa toimia yhdessä vuonna 2021, mikäli kaikki menee suunnitelmien mukaan.

Valiokunta toteaa myös, että Suomi aikoo ottaa järjestelmän käyttöön vuonna 2023, ja olettaa, että Islannilla on vastaavanlainen tavoite.

Valiokunnan mielestä Pohjoismaiden neuvosto, joka ilmaisi tukevansa prosessia vuonna 2017, lähettää jälleen selkeän poliittisen viestin Pohjoismaiden hallituksille siitä, että toimivat, turvalliset ja kustannustehokkaat kansalliset e-ID-järjestelmät, jotka voidaan sovittaa yhteen sekä teknisesti että juridisesti, edistävät Pohjoismaiden 27 miljoonan asukkaan sekä elinkeinoelämän yhteistyötä ja liikkuvuutta. Tämä edistää keskeisesti pääministereiden 2030-visiota Pohjolasta maailman integroituneimpana alueena.

Valiokunta päätti sen vuoksi yksimielisesti, että Pohjoismaiden neuvosto voi tukea Suomen valtuuskunnan ehdotusta.

Pohjolassa 13. huhtikuuta 2021

Anders Eriksson (ÅF)

Eveliina Heinäluoma (sd.)

Freddy André Øvstegård (SV)

Helge André Njåstad (FrP)

Joakim Strand (rkp)

Juhana Vartianen (kok.)

Lorena Delgado Varas (V)

Lulu Ranne (ps.)

Mette Hjerminde Dencker (DF)

Orla Hav (S)

Pyry Niemi (S)

Ruth Mari Grung (A)

Sofia Westergren (M)

Stein Erik Lauvås (A)

Torhild Bransdal (KrF)